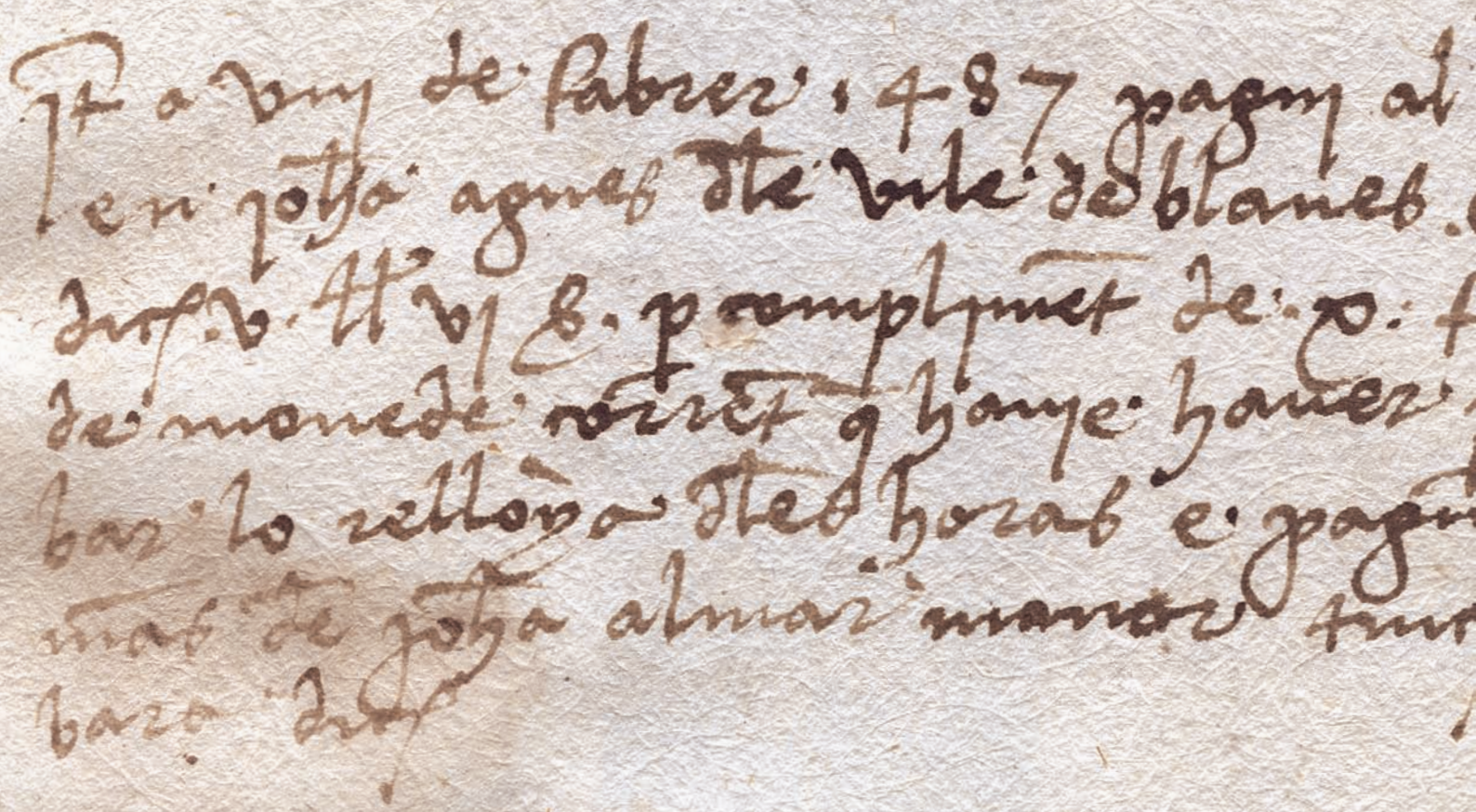

04

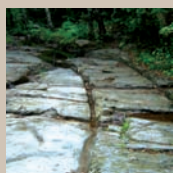
TERRACOTTAMUSEU
CONSORCI **DE** LES **GAVARRES**
ARXIU **COMARCA** DEL **BAIX** EMPORDÀ

DABA2009

EX E D I C I

Cap a un nou equipament. L'any 2008 al terracotta Museu	2
Joan Coromina Pujol i la nova ceràmica decorativa de la Bisbal	4
Recerca	6
Xarxa de museus de la Costa Brava	7
Estiu d'exposicions a Terracotta Museu	8

Històries amagades de les Gavarres	9
------------------------------------	---

Els documents de l'Arxiu	11
El Museu i l'Arxiu: una col·laboració necessària	13
Estudi i recopilació de la música vocal a la Bisbal (Beca Pere Lloberas 2007)	14
Arxiu Comarcal del Baix Empordà. Resum de l'any 2008	15

1- Reparacions a la coberta.
2- La futura sala d'exposicions temporals, en construcció.

CAP A UN NOU EQUIPAMENT. L'ANY 2008 AL TERRACOTTA MUSEU

En aquests moments el Museu es troba temporalment tancat al públic a causa de l'inici de les obres d'ampliació i restauració de l'edifici. Una transformació radical que marcarà l'esdevenidor de la institució: es rehabiliten alguns dels espais fins avui no utilitzats, se n'enderroquen d'altres, s'amplia la superfície amb noves construccions, es treballa en un projecte museogràfic completament nou...

Les principals directrius que han presidit la redacció de la proposta d'actuació arquitectònica han sigut, entre altres, el caràcter respectuós amb l'edificació original; la funcionalitat, tant des d'una perspectiva de circulació d'usuaris com de les activitats pròpies del Museu; la capacitat d'usar alhora els diversos espais, de manera que el nou museu no tingui limitacions estructurals i, és clar, els costos d'execució. L'ampliació de Terracotta permetrà, a partir de la conformació d'un nou front de façana, la monumentalització del continent del Museu que esdevindrà molt més coherent amb el contingut que l'actual i incrementarà la seva capacitat de promoció i atracció. També serà una oportunitat per renovar la presentació, el discurs i, globalment, millorar els serveis que ofereix. A més, comportarà una major adequació al sistema de museus de la ciència i de la tècnica, sistema que té totes les seues en edificis industrials.

La reforma de Terracotta i la definició d'una nova museografia tenen l'objectiu de consolidar definitivament el Museu com un gran centre estratègic per a la cultura a la ciutat de la Bisbal, basat en la preservació del patrimoni històric i amb un paper reforçat de referent a nivell de país. Perquè amb aquesta actuació, Terracotta Museu reunirà totes les condicions per a refermar-se com el Museu de Ceràmica més important de Catalunya a l'empara dels actuals 7.636 m² de superfície de sòl i 4.851 m² de sostre.

LES FASES DEL PROJECTE D'AMPLIACIÓ I REHABILITACIÓ

Fases 1 i 2 (2008)

Les actuacions realitzades l'any passat han comportat –entre molts altres aspectes– l'enderroc i reconstrucció de l'espai destinat a magatzem del fons patrimonial del Museu, la rehabilitació i consolidació estructural de les naus i teulats actualment fora del circuit d'exposició, la reordenació de diferents espais interns amb la construcció d'un nou àmbit de recepció d'objectes i taller de restauració, una biblioteca i centre de documentació de la ceràmica de la Bisbal, i un espai taller d'artistes. Una sala d'exposicions temporals, un espai de projeccions i un àmbit de descans cafeteria són els altres usos que rebran les naus que conformen l'equipament. La superfície que s'ha intervingut és de 2.272,40 m²

Fase 3 (2009)

En la fase prevista per enguany es completarà la reforma del nou accés al Museu que s'ha de convertir en un dels seus principals reclams. Actualment, el solar on està situat l'equipament és gairebé interior respecte a la via pública, però quan la transformació estigui totalment enllestida el front del Museu supe-

rarà els 30 metres. La reforma de l'accés preveu la construcció d'un porxo cobert amb un sistema constructiu i un element ceràmic dissenyats expressament que acompanyarà el visitant des de l'exterior fins a l'entrada com si fos una ala de ceràmica. També en aquesta fase es construirà un nou pavelló d'entrada vinculat amb una reordenació de l'espai fins avui utilitzat com a vestíbul exterior del Museu i que permetrà obrir una part del Museu a l'aire lliure, un espai que es podrà destinar a actes paral·lels com concerts de petit format, presentacions, etc. Val a dir que aquesta tercera fase anirà acompanyada també de la rehabilitació de les dues xemeneies del Museu les quals presenten diverses patologies estructurals.

UN NOU PROJECTE MUSEOGRÀFIC

De manera paral·lela a l'inici de les obres, els tècnics del Museu estan duent a terme una revisió del projecte museogràfic per tal d'adequar-lo a les noves necessitats expositives i als nous coneixements que es tenen de la disciplina de base. El nou Museu que es pretén abordarà nous significats culturals de la relació entre el medi i la ciutat, i arreglerà amb els nous factors de desenvolupament estratègic de la Bisbal.

Les línies bàsiques d'aquest projecte dibuixen un Terracotta Museu obert a la participació de la societat, una institució que serveixi, d'una banda, per potenciar la recerca, la conservació i la difusió de l'herència cultural, la memòria col·lectiva i el patrimoni material vinculat amb la ceràmica de la Bisbal d'Empordà i, de l'altra, que contribueixi de manera efectiva al desenvolupament social, econòmic i cultural de la comunitat, a més d'oferir suport a l'educació i esdevenir una eficaç alternativa de creació i de lleure.

L'objectiu principal del Museu en la seva nova proposta museogràfica serà el de transmetre d'una forma sensorial, dinàmica, innovadora i participativa el patrimoni i la història de la ceràmica de la Bisbal. El nou Museu cerca ser un espai de comunicació que aportï una nova perspectiva al visitant, tot establint un diàleg amb la història i el patrimoni ceràmic material i immaterial de la nostra localitat i, per extensió, del nostre país. Se cerca un nou model museogràfic interactiu, que utilitzarà les sensacions com a canal de coneixement emprant les noves tecnologies de la comunicació i de posada en escena, tant per facilitar la comprensió durant la visita com per mantenir el diàleg amb el visitant un cop efectuada.

La proposta que defensa el nou projecte museogràfic es basa a explicar el procés de producció preindustrial i industrial de la ceràmica bisbalenca per tal de destriar-ne els valors que es deriven de cadascun d'aquests processos a partir de la seva evolució històrica, i reflexiona sobre les relacions que s'estableixen entre l'elaboració de la ceràmica i l'home; en aquest sentit, el projecte emfatitza volgutament les conseqüències d'aquest procés sobre el medi, el paisatge urbà i les maneres de vida. No es tracta només d'exposar únicament els resultats (els objectes), sinó

d'ensenyar com s'arriba a aquests resultats per tal que el visitant pugui copsar-ne la dificultat, i tot sovint, la senzillesa i la lògica dels processos d'elaboració. Un exemple local que, tanmateix, és perfectament extrapolable a altres localitats vinculades amb la indústria ceràmica.

Es proposa convertir Terracotta en un punt d'exposició permanent, un espectacle comunicatiu que ofereixi al visitant l'oportunitat de conèixer uns valors culturals, tecnològics i humans vinculats a una activitat artesanal i com i de quina manera s'han transformat fins a arribar als nostres dies. Els principals eixos o àmbits temàtics del projecte s'estableixen en quatre: la relació de l'home amb el medi físic que l'envolta i les condicions que possibiliten el naixement de la manufactura ceràmica, la ceràmica preindustrial centrada en dos àmbits clarament diferenciats com són la terrisseria i la rajoleria, la ceràmica de revestiment i el desenvolupament industrial fins als nostres dies, i l'àmbit dels creadors.

Amb la seva redacció (prevista per a principis de 2009) s'hauran enllestit els dos documents base que han de servir per bastir el Museu: el projecte arquitectònic i el projecte museogràfic.

Val a dir que l'execució d'aquest projecte, passar de la idea a la realitat, es preveu tenir enllestit a mitjan de l'any vinent. Una proposta museogràfica del nou Museu que haurà de presentar un escenari expositiu en completa harmonia amb l'arquitectura de l'edifici històric, amb un recorregut que captarà l'atenció del visitant i transmetrà d'una forma clara els propis objectius del Museu i la dimensió humana del nostre llegat ceràmic. Els criteris generals a assolir en la nova intervenció museogràfica seran els de potenciar la claredat conceptual dels missatges sense perdre rigor científic en els continguts, fomentar la sobrietat en la museografia i la senyalització dedicant especial atenció a l'ús de les noves tecnologies, convidar a la participació activa dels usuaris del Museu amb una proposta de qualitat, dinàmica i creativa, i assegurar la conservació de l'immoble com a element d'identitat i de referència amb un disseny d'un entorn potenciador de l'edifici. En definitiva, la nova museografia haurà de posar en relleu el mateix edifici històric i permetre valorar les col·leccions exposades que estaran al servei del gaudi i informació dels nostres visitants.

Teulats ja consolidats i rehabilitats.

Donació família Pallicer. Detall.

RESUM DE L'ANY

ACTIVITATS

Assistència a la presentació del Pla de Museus de Catalunya el 22 de gener de 2008, i adhesió al manifest de suport a aquest Pla en el qual se celebra la iniciativa i es demana que la Generalitat doni resposta a les esperances que a molts professionals els suposa.

Participació en el II Fòrum de Ceramistes de la Bisbal celebrat el dia 30 d'abril de 2008.

Col·laboració i participació en la Fira de l'1 de maig amb 4 plafons explicatius sobre la ceràmica de la Bisbal i la presentació del nou Projecte Arquitectònic de Terracotta Museu.

Organització de l'exposició temporal "Terracotta Museu al castell. Una mirada al projecte i a la col·lecció". Des del dia 5 de juliol de 2008 fins a final d'any.

Participació en el XIII Congrés de Ceramologia celebrat a Talavera de la Reina del 24 al 26 d'octubre amb la comunicació "Joan Coromina Pujol i la nova ceràmica decorativa de la Bisbal".

Adhesió com a membre fundacional a la Xarxa de Museus de la Costa Brava, dins el marc del nou Pla de Museus de Catalunya.

Participació en el projecte promogut pel Servei de Museus de Museus en Línia amb la facilitació dades de l'inventari del fons de Terracotta Museu perquè puguin ser consultades a través a la xarxa.

Es continua treballant en les tasques de travassament de dades de l'inventari del fons del Museu al nou programari Museum Plus.

Col·laboració i participació en activitats organitzades per altres institucions, com ara les exposicions organitzades pel Museu del Càntir d'Argenton sobre "Els càntirs modernistes i els seus derivats a la terrissa catalana".

JOAN COROMINA PUJOL I LA NOVA CERÀMICA DECORATIVA DE LA BISBAL

Vas que imita la T.S. Sudgàl·lica decorada forma Drag. 37. Col·lecció particular.
Foto: Eduard Punset.

Del 24 al 26 d'octubre de 2008 va celebrar-se a Talavera de la Reina el XIII Congreso Anual de la Asociación de Ceramología. Terracotta Museu va participar-hi amb una comunicació centrada en el personatge de Joan Coromina Pujol. La pretensió d'aquest treball era donar a conèixer la figura de Coromina com a ceramista, divulgar i reivindicar la seva obra i constatar la seva innegable influència en el naixement de la nova ceràmica artística bisbalenca de principis del segle XX. Una figura rellevant i, malgrat tot, escassament reconeguda, sovint eclipsada per la gegantina personalitat del seu deixeble més avantatjat, el seu propi fill Joan Baptista.

A les darreries del segle XIX la manufactura terrissera tradicional de la Bisbal entra en una profunda crisi, fortament condicionada per l'aparició de nous materials alternatius i pel canvi estructural que suposa el pas a una societat cada cop més urbana. Aquesta situació, gairebé terminal, lluny d'ensorrar el negoci de la ceràmica, propiciarà en el decurs dels primers anys del segle XX, l'aparició d'altres manufactures alternatives com ara la ceràmica artística i decorativa de tipus modernista i el desenvolupament extraordinari que experimentarà la ceràmica arquitectònica, especialment a partir de 1908 i que eclosionarà l'any 1911, quan s'afegirà al teixit industrial ceràmic bisbalenc La Gabarra, fàbrica orientada a la producció de ceràmica envernissada per a revestiments i ornamentació arquitectònica.

I dins d'aquest moviment de renovació estètica i tècnica de la nova ceràmica de la Bisbal destaca, justament, la figura del professor de dibuix i ceramista Joan Coromina Pujol. D'una banda, excel·lent en els seus intents per descobrir els secrets de les ceràmiques d'època clàssica, uns treballs que, a força de dedicació i paciència, el convertiran en expert ceramista; de l'altra, i mercès a aquest èxit i al suport de l'arquitecte Rafael Masó, esdevenint el millor cicerone per acompanyar i dirigir la carrera dels seus fills en el seu procés d'aprenentatge i creixement professional (Joan Baptista com a artista, Alfons perfeccionant-se en

1

els secrets de l'ofici de ceramista), un procés que, com se sap, culminarà el març de 1911 amb l'obertura de la nova fàbrica de revestiments ceràmics La Gabarra Faiances Emporitanes.

Artista de sensibilitat poc corrent, Coromina fou generós amb el seu art i el seu magisteri. Els aspectes pedagògics, la reivindicació de la tècnica de la ceràmica, la passió pel món clàssic i l'antiguitat, l'arquitectura, el patrimoni artístic del país, tots són elements imprescindibles per aconseguir la necessària aproximació a l'home de polièdrica personalitat que fou Joan Coromina Pujol.

Ben aviat, i paral·lelament als treballs de Joan Coromina, un petit grup d'artesans (Manuel Ferrán, Sebastià Padrós i Joan Bagué) segueixen el seu exemple i comencen a produir peces ceràmiques marcadament decorativistes. Una nova producció que tindrà un desenvolupament extraordinari en la primera dècada del segle XX, i que cal enquadrar dins del moviment artístic –amb major o menor afinitat estètica– del Modernisme. Molt especialitzats, aquests artesans artistes es dedicaren –alguns plenament– amb les seves figures, testos, gerros, floreres, tabaqueres, portaescuradents..., a assortir un mercat florent amb peces fins llavors desconegudes d'una alta qualitat artística i destresa tècnica. Els seus tallers eren molt més que simples terrisseries: per a la realització d'aquestes peces era necessari, a més d'ofici, uns evidents dots i coneixements artístics i una important inversió de temps per modelar la complicada decoració que escapava als coneixements dels terrissers tradicionals. Tot sovint, intervingien en el procés de realització d'altres reconeguts artistes locals, pintors o escultors que col·laboraven bàsicament en la decoració de l'objecte. Emili Casas, els mateixos fills de Coromina (Joan Baptista i Alfons) i el ceramista sabadellenc Marian Burgués (en aquells moments resident a la Bisbal) foren alguns d'aquests oficials decoradors.

Val a dir que l'exemple de Coromina marcarà escola, i la fabricació de reproduccions de ceràmiques d'època clàssica tindrà un espai dins els catàlegs d'aquests artistes.

Una nova "ceràmica artística catalana", tal com l'anomena el mateix Coromina que marcarà un punt d'inflexió en la manera d'entendre l'objecte, i que també defineix una manera particular i diferent

2

1- Plat que imita la ceràmica àtica (1909). Col·lecció particular. Foto Eduard Punset.

2- Àmfora imitació de ceràmica àtica.

Col·lecció particular. Foto: Eduard Punset.

ADQUISICIONS

Enguany el Museu ha continuat de manera activa la política d'intentar millorar la seva col·lecció d'objectes. Les peces que tot seguit us presentem corresponen als ingressos efectuats durant l'any 2008 al Museu. Són objectes de gran interès perquè ajuden a omplir buits en les col·leccions. És de justícia, a més, reconèixer i agrair la donació o dipòsit d'aquests materials:

Donacions

Rosa M. Jordi: un portaescuradents de Sebastià Padrós.

Maria Piera: un cullerer.

Ricard Rocas: diversos exemplars del diari *Baix Empordà* cedits a l'ACBE.

Museu Arqueològic d'Ullastret: gerra amb inscripció: "ma an feta en casa pera maragelada dia 14 dasembre añ 1826".

Can Coromina: conjunt de diversos elements relacionats amb la història de la fàbrica i la seva producció: diverses peces de ceràmica i documentació...

Lluís Farrés: un reportatge en format DVD sobre el ceramista J. Llorens Artigas.

Toni Martín: un torn mecanitzat.

Can Farrés: dues rajoles motllurades vidrades verdes.

Vilà Clara Ceramistes: diverses peces de producció pròpia, algunes fetes per Josep Vilà Clara: dues soperes amb tapa, una vaixela amb inicial, dos plats commemoratius, una rajola d'oficis, dues plates decorades i dos rètols formats per diverses rajoles.

Família Pallicer: col·lecció de motlles de guix, diverses peces i documentació del taller familiar.

Ramon Piera: mostra de paviment ceràmic.

Empresa Burgos-Gasull: una rajola vidrada del s. XVIII i un fragment d'una altra del mateix model.

Cessions

El Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Girona va cedir en règim de cessió temporal indefinida una màquina talladora d'escopidors originària de Can Coromina.

Recol·lecció Museu

Tres gerros obrats a la terrisseria Martí, dues cassoles i un ansat recuperats de l'ermita de Santa Llúcia.

Quatre rajoles vidrades grogues dissenyades per Rafael Masó i produïdes per La Gabarra.

Tres cànirs i una olla de la volta de l'Hospital; una escultura d'Emili Cases amb peanya, conservada a l'ACBE.

A més, les obres executades a l'edifici del Museu al llarg de l'any 2008 han permès recuperar tot un seguit de peces de diversa importància. Destaquem dotze rajoles rosari de color palla, disseny de Rafael Masó i produïdes per La Gabarra i diverses rajoles i teules vidrades produïdes per Terracotta Fuster SA.

Compres

Un test de Joan Bagué (signat), un gerro de Felip de Cabrera (signat), cinc rajoles del castell de Vulpellac, un peu de test d'estil neoclàssic, un plafó ceràmic de Díaz Costa (signat).

PRÉSTECES

Per a l'exposició "Els càntirs modernistes i els seus derivats a la terrissa catalana" del Museu del Càntir d'Argenton: 13 peces.

Per a l'elaboració d'un article sobre la terrissa negra a les comarques gironines que està duent a terme el Marià Sáez: 5 diapositives.

Una menjadora deixada a Sergio Sabini per a la seva restauració.

Per a l'exposició organitzada pel CCCB titulada "Catalunya visionària": 11 peces (en preparació).

Per a l'espai de l'Associació de Ceramistes ubicat al vestíbul de l'edifici Torre Maria: 1 peça.

SUBVENCIONS PER A ACTIVITATS I EQUIPAMENTS

Durant l'any 2008 s'han sol·licitat ajuts per diferents conceptes dins la gestió corrent del Museu. La quantitat total atorgada per les diferents institucions puja a **61.105 €**, desglossats de la següent manera:

Sol·licitud al Departament de Cultura Servei de Museus d'una subvenció per al funcionament i activitats del museu durant l'any 2008: **6.629,00 €** (concedida)

Sol·licitud al Departament de Cultura Servei de Museus d'una subvenció destinada a programes de col·laboració entre diversos museus i/o col·leccions: **12.000 €** (concedida)

Sol·licitud al Departament de Cultura Servei de Museus d'una subvenció per a l'execució d'obres i l'adquisició d'equipaments per a museus corresponents als anys 2008-2009 (ampliació i rehabilitació del Museu): **28.700 €** (concedida)

Sol·licitud al Departament de Cultura Servei de Museus d'una subvenció per a la conservació preventiva i la conserva-

Vas que imita la T.S. Sud-gal·lica decorada. Col·lecció particular. Foto: Eduard Punset.

d'entendre la realitat. Per primera vegada en tota la història de la ceràmica de la Bisbal, els objectes cedeixen els valors tradicionals de funció i d'ús en favor d'altres estètics i decoratius, desapareix el sentit de l'equilibri entre la funció i la forma i s'inicia una etapa caracteritzada per l'abarroament de les formes i les tècniques decoratives. A partir d'ara, la coherència i la sobrietat que caracteritzaven els objectes preindustrials seran substituïdes per l'efectisme –i a vegades per la desproporció de les formes–, de la nova ceràmica decorada. ■

Xavier Rocas

RECERCA

Col·laboracions en diferents mitjans escrits, ja sigui amb articles originals de recerca, articles de revisió o comunicacions curtes sobre la ceràmica de la Bisbal, o sobre temes bisbalencs.

Article: "Terracotta Museu", *Informatiu Municipal*, 00, p. 11.

Elaboració d'una breu història de la ceràmica de la Bisbal i bibliografia bàsica sobre el tema, enviada a *Artesania de Catalunya* en el marc del projecte Oficis Singulars.

Elaboració d'un dictamen sobre l'obrador de Can Cornellà de la Bisbal com a treball previ fruit de la voluntat de conservar aquest espai i iniciar els tràmits de catalogació per declarar-lo BCIL.

Article: "Un càntir modernista conservat al Museu del Suro", *Revista de Girona* (en premsa).

Article: "Marian Burgués: un terrisser de Sabadell a la Bisbal", *Estudis del Baix Empordà*, 27, p.189-224.

Article: "Les rajoles heràldiques del castell de Vulpellac", amb la col·laboració de l'investigador Jordi Frigola, *Daba*, 03, agost de 2008.

Comunicació: "Joan Coromina Pujol y el progreso de la cerámica de La Bisbal", XIII Congreso de Ceramología, Talavera de la Reina (en premsa).

Article: "La nova cara del Terracotta Museu", *Revista del Baix Empordà*, 23, p. 96-101.

Article: "Nova cara del Terracotta Museu", *Informatiu Municipal*, 03, p. 7.

Exposició: "Imatges de ceràmica". Buidatge dels fons fotogràfics de Terracotta Museu i de l'ACBE. ■

XARXA DE MUSEUS DE LA COSTA BRAVA

El dia 31 d'octubre de 2008 sis museus de l'àrea geogràfica de la Costa Brava i que es troben inscrits al Registre de Museus de la Generalitat de Catalunya vàrem signar l'adhesió a la Xarxa de Museus de la Costa Brava. Des de llavors, el Terracotta Museu, juntament amb el Museu de la Mediterrània (Torroella de Montgrí), el Museu del Suro (Palafrugell), el Museu de la Pesca (Palamós), el Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols i el Museu del Mar de Lloret (Lloret de Mar), hem iniciat una relació estable que haurà de permetre establir col·laboracions i potenciar aquests espais culturals com a centres atractius i visitats per al nombrós públic que visita una de les destinacions més destacades de Catalunya: la Costa Brava.

La creació d'una xarxa de treball prioritza el fet d'entendre els museus com a grans recursos estratègics, amb capacitat per mostrar, explicar, reflexionar i presentar el nostre país i la seva realitat, i amb una enorme potencialitat per poder atraure un públic turista i cultural present ja en el territori. En aquest sentit, els museus a títol individual, difícilment podem establir campanyes de difusió i de màrqueting que vagin més enllà del nostre terme municipal degut a una manca de recursos i de capacitat per actuar davant els agents comercials que mouen els públics cap a una destinació museística.

Si això passa a nivell individual, també és cert que la unió dels museus de l'àrea geogràfica que es presenta, la Costa Brava, permetrà agrupar uns atractius importantíssims que sens dubte hauran d'atraure l'atenció del públic que ens visita: la ceràmica, el Montgrí i el Baix Ter, la pesca, el suro, el mar, Sant Feliu de Guíxols. Junts sumen una oferta que es vol rendibilitzar i fer dels centres museístics espais visitats, concorreguts i alhora promotors d'un turisme de qualitat que ajudi al desenvolupament social i econòmic del mateix territori i a la mateixa desestacionalització.

En aquest document, sis museus de la Costa Brava hem decidit unir els nostres esforços per a treballar en la difusió i promoció conjunta dels nostres centres i del patrimoni que custodien, en entendre que l'oferta museística que es proposa pot ajudar a explicar al visitant d'una manera global la realitat del territori que visita. I per dur-ho a terme, i com a primera iniciativa conjunta, s'ha encarregat la redacció d'un pla estratègic de difusió i de màrqueting i al mateix temps la creació d'una imatge gràfica i una primera proposta d'accions per al 2009. ■

Descoberta de balustres durant els treballs de rehabilitació de l'edifici del Museu.

ció restauració dels béns culturals mobles del patrimoni català (restauració dels paviments fins conservats a Terracotta Museu): desestimada

Sol·licitud als Serveis Territorials de Cultura de la Generalitat de Catalunya 1% Cultural Català per a les obres de rehabilitació de Terracotta Museu per al proper trienni 2009-2011: pendent de resolució

Sol·licitud a la Diputació de Girona d'una subvenció per a la rehabilitació de les xemeneies de Terracotta Museu: **13.400 €** (concedida)

Sol·licitud a la Diputació de Girona d'una subvenció per a l'edició de revistes d'interès local (*Daba 02*): **376 €** (concedida)

USUARIS DEL MUSEU I VISITES GUIADES

Enguany el Museu ha restat tancat al públic, a causa de les obres de rehabilitació de l'edifici. Malgrat aquest tancament, les activitats pedagògiques del Museu han continuat fent-se durant el primer semestre de l'any; és per això que les dades de visitants que tot seguit presentem corresponen exclusivament als grups d'escolars i d'altres grups concertats que ens han visitat de gener a juny de 2008.

Grups escolars: 430 repartits en 8 sessions diferents

Altres grups: 88 repartits en 4 sessions diferents

Consultes d'investigadors i demandes d'informació: 4

EL PATRONAT DE TERRACOTTA MUSEU

En la reunió de Patronat celebrada el passat 7 de maig de 2008 es va acordar proposar el nomenament de dos nous membres: Dolors Ros i Frigola, directora de l'Escola de Ceràmica de la Bisbal i Centre d'Artesania, i Joan Vilà-Clara i Garriga, empresari i ceramista. En el ple del 25 de juny es va prendre l'acord d'acceptar la seva incorporació com a nous membres del Patronat. ■

Detall de l'actual exposició permanent. Àmbit de la ceràmica de revestiment.

Cartell de l'exposició "Terracotta Museu al castell". Disseny: 3denou publicitat.

ESTIU D'EXPOSICIONS A TERRACOTTA MUSEU

El passat dia 5 de juliol, Terracotta Museu va inaugurar al castell palau de la nostra ciutat l'exposició temporal "Terracotta Museu al castell. Una mirada al projecte i a la col·lecció".

Una exposició que té com a pretext l'inici de les obres de remodelació al Museu i que pretén, d'una banda, mostrar les línies bàsiques del projecte arquitectònic i, de l'altra, i fins que no s'hagin acabat els treballs de rehabilitació, donar a conèixer algunes de les peces més significatives que conformen la col·lecció i descobrir alguns dels "tresors" que allí es conserven.

Del centenar de peces exposades –seleccionades d'entre les 7.000 que conformen les col·leccions permanents i de reserva del Museu–, se'n destaquen set de significades per la importància de qui les va fer o per la història que hi ha al darrere. Totes elles relacionades perquè presenten al damunt algun tipus d'inscripció o llegenda escrita, com les rajoles del castell de Vulpellac, el cànter de Josep Vicens, les gerres de Pere Malagelada i Unió Obrera o el barral d'Anton Marcó, exhibides per primer cop al castell palau degudament condicionat per a aquesta ocasió. ■

1

2

1 i 2- Vistes de l'exposició. Foto: Eduard Punset.

HISTÒRIES AMAGADES DE LES GAVARRES

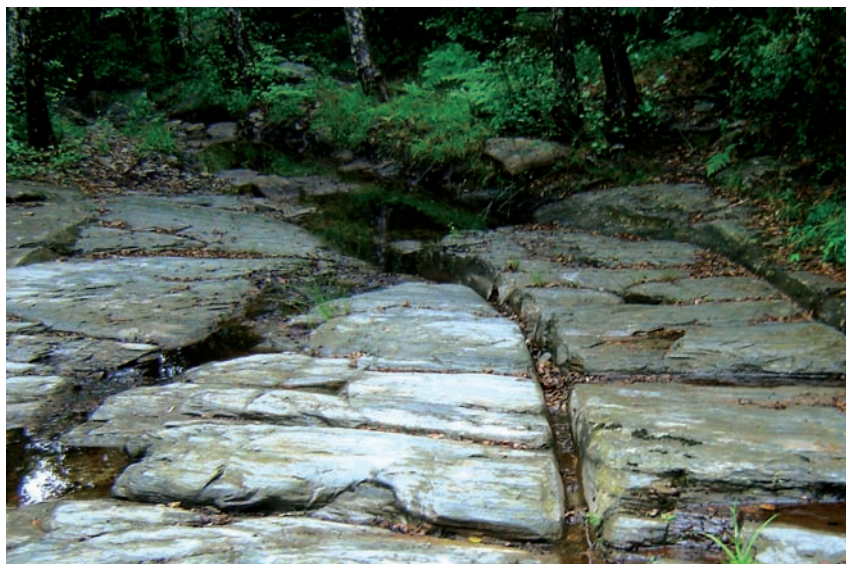
Al nucli de Sant Pol de la Bisbal hi ha una casa que es diu can Maruny. És de les més antigues, perquè ja l'any 1388 hi havia persones que duïen el cognom Maruny vivint en aquest poble dependent de la Bisbal. El que poca gent sap és on s'amaguen els orígens d'aquesta casa i d'aquesta nissaga, perquè no es troben exactament a Sant Pol, sinó al poble veí de Cruïlles i, més exactament, al veïnat de Rabioses, al sud del Daró. L'any 1690 Vicenç Molines, el propietari del mas Molines, va declarar tenir dintre de les seves terres el "*mansum ... vocatum Mas Meruny*" del terme de Cruïlles, aleshores ja derruït –"*nunc dirutum*"–, juntament amb l'era, el clos i la quintana on hi havia construït el molí d'en Molines, antigament anomenat Querol –"*cum ejus area, clauso et quintanali contiguus ... intus quem est constructum molendinum meum vocatum antiquitus molí Carol nunc Molinas*". Així doncs, fins a aquesta època en què era un mas rònec hauria existit el record d'un mas Maruny situat just allà on avui es troba el molí d'en Molines. Però gràcies a una colla de pergamins conservats en els fons del monestir de Sant Miquel de Cruïlles sabem unes quantes coses més del mas Maruny durant els segles XIII i XIV. En concret, l'any 1264 el prior de Sant Miquel i el senyor del castell de Cruïlles, Gilabert, van decidir aclarir, per mitjà de la capbreuació de bona part dels cruïllencs, quins drets pertocaven a cadascun d'ells sobre tots els masos i totes les terres del terme. Així, apareixen dos masos dependents del monestir de Sant Miquel al lloc anomenat Maruny, un el tenia Berenguer Sunyer i l'altre Bernat Tomàs. El d'aquest darrer, segurament casat amb la pubilla, anomenada Girona Maruny, tenia a part de la casa, una feixa de terra a Peraseca, el molí de sa Morera i unes possessions a sa Morera. Més de cinquanta anys després, el 1319, Pere Maruny va declarar en un altre capbreu que tenia el mas Maruny sota el domini del monestir de Sant Miquel, juntament amb el clos, una vinya al puig de Lapart, el molí i el bosc de sa Morera, a més d'una illa i un tros de terra a tocar la riera de Pastells i un camp a Perer Rossell.

Justament aquest mateix Pere Maruny va morir l'any 1327 sense poder ordenar les seves voluntats, de manera que el jutge del castell de Cruïlles va haver d'intervenir per tal de designar la seva vídua, Venguda, com a tutora dels drets de

la seva filla, Antònia, com a hereva del mas Maruny i de les seves pertinences. Aleshores, va caldre elaborar un inventari dels béns mobles i immobles del mas: a la casa hi havia flaçades, capçals –o coixins–, escons –o bancs per seure–, sac llits –o màrfegues–, llençols i tovalles, a més d'alguns estris per cuinar –paella, trespeus i el forrellat–, alguns recipients per guardar els aliments –tines, escrius i vaixells– i algunes eines per treballar a l'hort i als camps –aixades i relles de l'arada. Al mas també hi havia alguns animals: quatre ovelles, un bou, una vaca, un ase, dues truges i dos porcells. Finalment, les terres: el clos i la vinya que envoltaven la casa del mas, un dret d'ús –consistent en tres dies una setmana i dos la següent– al molí de sa Morera, una terra prop del molí, una vinya al puig de Lapart, una terra a Comes de sa Morera i un bosc a sa Morera. El mas Maruny del 1327, doncs, era una herència ben magra per a Antònia. De fet, ja feia temps que ho era, perquè el 1265 una filla segona del mas, Barcelona Maruny, va emigrar cap a València cercant millor fortuna que la que li oferia la casa de Cruïlles. Els successors d'Antònia que van superar les mortaldats de la Pesta Negra del 1348, però, van poder incrementar el patrimoni del mas i, en concret, van acabar controlant la meitat dels drets sobre el molí de

Al lloc on avui hi ha el molí de can Molines, tot cobert per la vegetació, hi havia el mas Maruny als segles XIII i XIV. Fons Consorci de les Gavarres.

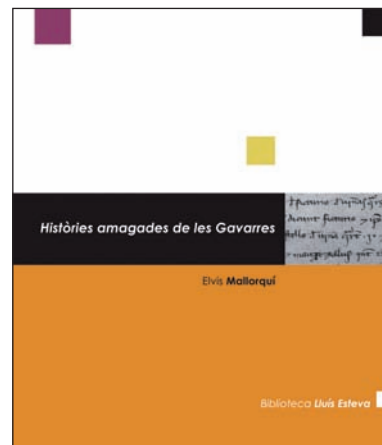
Roderes de carro pel mig de la riera de can Bou, un afluent del Daró. Autor Elvis Mallorquí

sa Morera. Al segle XV, però, la fatalitat va caure sobre els habitants de la casa: mentre encara el 1431 trobem gent vivint al mas, ja no hi havia cap Maruny a Cruïlles a la reunió d'homes remences celebrada a la plaça del castell de Cruïlles.

La història dels Maruny de Cruïlles és una de les disset "històries amagades" reunides en el llibre que ha editat el Consorci de les Gavarres. I és que sota l'espessa capa de vegetació del massís, s'amaguen restes d'edificis que desco-neixem, murs mig enrunats, camins perduts i emboscats. De molts, fins i tot, se n'ha esborrat la memòria de qui els van construir, de qui els utilitzava i de per a què servien. Mentrestant, en els fons de diversos arxius històrics, s'hi troben, en certa manera també amagats, pergamins i llibres de notaris escrits a l'edat mitjana. Hi apareixen els noms d'algunes persones que van viure i van treballar al massís de les Gavarres fa molts segles.

Les històries recollides en el llibre parlen del naixement d'una parròquia al segle X, de les particularitats dels castells del massís, de les fites de pedra que separaven parròquies i castells termenats i dels veïnats que constituïen l'espai fonamental per a la vida dels gavarrencs des de l'edat mitjana cap aquí. Històries que segueixen les formes tradicionals del poblament del massís: els masos, les celleres al voltant d'esglésies i capelles i els camins que s'han anat perdent. Històries que descriuen els problemes quotidians de l'edat mitjana: lluites per controlar el comerç de les avellanes, baralles entre els clergues pels pocs recursos de les parròquies, la migradesa de les herències al segle XIV, la devoció dels donats o ermitans medievals, les dificultats dels cavallers per distingir-se dels seus veïns pagesos i la solidaritat entre els habitants d'una vila en temps de guerra. I, finalment, històries que expliquen l'origen d'algunes activitats que han caracteritzat l'economia tradicional del massís de les Gavarres: la producció de llenya i carbó, els molins hidràulics, els forns de vidre i els de calç. ■

Elvis Mallorquí

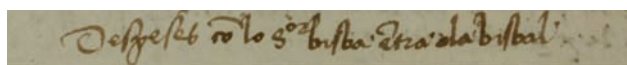

Portada del volum núm. 6 de la Biblioteca Lluís Esteva.

Aquesta col·lecció neix de la voluntat de publicar els treballs guanyadors del Premi Joan Xirgo, organitzat pel Consorci de les Gavarres des de l'any 2001. Atès que va quedar desert el Premi Joan Xirgo en la seva setzena edició, aquest treball és fruit d'un encàrrec del Consorci de les Gavarres a l'historiador Elvis Mallorquí.

ELS DOCUMENTS DE L'ARXIU

UNA ESTADA DEL SENYOR FEUDAL

"Despeses com lo Senyor bisba entra a la Bisbal"

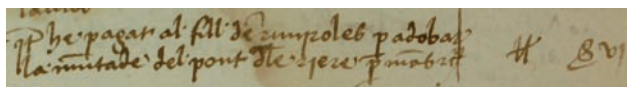
Entre el mes d'octubre del 1486 i el febrer del 1487 hi ha unes despeses fetes amb motiu de l'estada a la vila de Berenguer de Pau i de Perapertusa, bisbe de Girona i senyor de la Bisbal (1485-1506). Els dispendis dels dies no concretats que va viure a la Bisbal van quedar enregistrats en un quadern de pagaments i talles o repartiments d'impostos que s'ha guardat en el fons de l'Ajuntament de la Bisbal, avui dipositat a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà.

El document és redactat amb escriptura humanística cursiva que s'usava en el període de la baixa edat mitjana a les comarques del nord-est de Catalunya que constituïen el bisbat de Girona.

Els bisbes aprofitaven aquestes llargues estades per practicar les visites pastorals preceptives a les parròquies dels pobles i viles de l'entorn de la Bisbal. Els prelats i la seva cort s'hostatjaven en el castell i el consum diari anava a càrrec del consell municipal, tret d'algunes matèries com les hortalisses, els porcs, els ous i l'aviram (coloms), que eren productes de l'hort i dels corrals de la mateixa fortalesa.

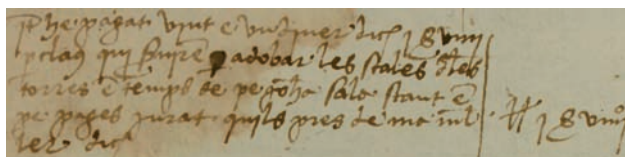
Els preparatius i el sojorn del senyor feudal i cap espiritual de la diòcesi costaven un dineral als bisbalencs de l'època!

Vegem-ne algun exemple:

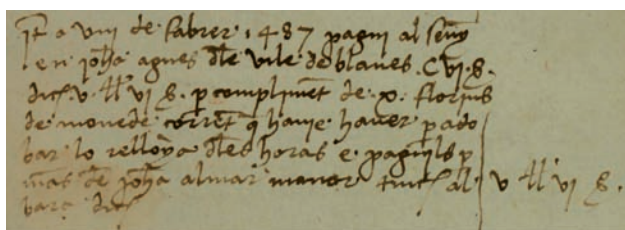
"Item he pagat al fill d'en Runirols per adobar la muntada del pont de la riera per mans rochs VI diners"

Van haver d'arreglar, jornals (mans) i material (rocs), la pujada del pont per on havia de passar el bisbe en entrar pel portal de la Riera.

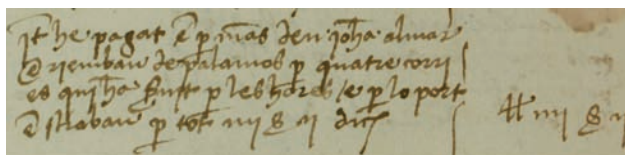

"Item he pagat vint e un diner dich I sou VIII diners per claus qui serviren per adobar les scales de les torres en temps de Pere Johan Sala stant en Pere Pages jurat qui ls pres de ma [...] dich..... I sou VIII"

Les escales de fusta de les torres de les muralles s'havien fet malbé feia poc, en temps de la segona revolta remença. Calia fer-hi reparacions.

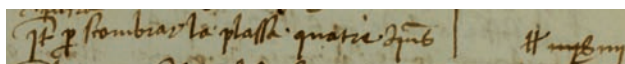

"Item a VIII de febrer 1487 pagui al senyor en Johan Agnes de le vile de Blanes CVI sous dich V lliures VI sous per compliment de X florins de monede corrent qui havia haver per adobar lo rellotja de les horas e pagui ls per mans de Johan Almar menor tinch albara dich..... V lliures VI sous"

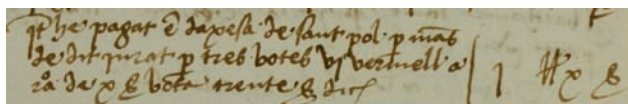
"Item he pagat e per mans d'en Johan Almar en Riembau de Palamós per quatre corries qui han servit per les hores / e per lo port en Strabau per tot IIII sous II diners dich"

El rellotge de l'antic campanar s'havia espatllat. Van fer venir un rellotger de Blanes per arreglar-lo. També van comprar cordes (corries) per a les campanes de les hores.

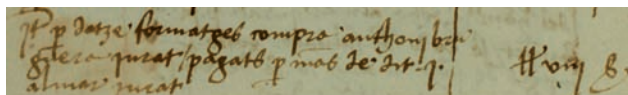

"Item per scombrar la plassa quatre diners... IIII"

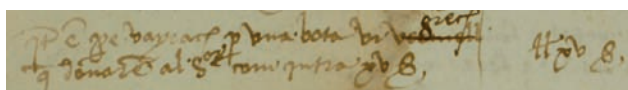
Naturalment van haver de fer una bona escombrada i neteja a la plaça Major.

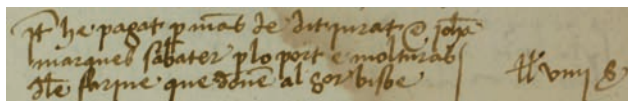
"Item he pagat en Daxesa de Sant Pol per mans de dit per tres botes vi vermell a rao de X sous bota trenta sous dich.... I lliura X sous"

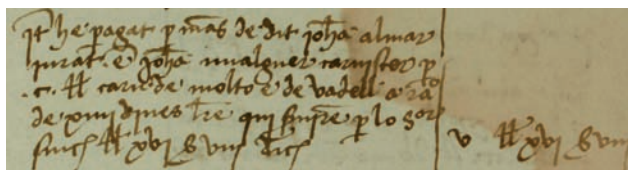
"Item per dotze formatges compra Anthoni Bruguera jurat / pagats per mans de dit J. Almar jurat..... VIII sous"

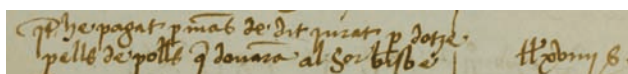
"Item en Pere Vayrach per una bota vi grech qui donaren el Senyor com intra..... XV sous"

"Item he pagat per mans de dit jurat en Johan Marques sabater per lo port e moltures de la farine que donaren al Senyor bisbe..... VIII sous"

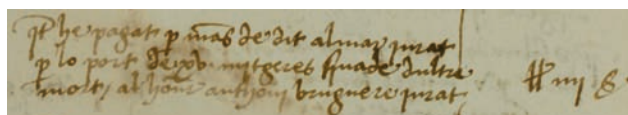

"Item he pagat per mans de dit Johan Almar jurat en Johan Nualguer carnisser per C lliures carn de molto e de vadell a rao de XIII dines lliure qui serviren per lo Senyor sinch lliures XVI sous VIII diners dich.... V lliures XVI sous VIII."

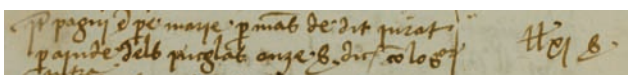
"Item he pagat per mans de dit jurat per dotze perells de pollastres qui donaram al Senyor bisbe..... XVIII sous"

Despeses importants per menjar i beure: dotze parells de pollastres, dotze formatges, cent lliures de carn de moltó i vedell i per moldre farina i portar-la. En Deixesa de Sant Pol va comprar tres bótes de vi vermell i en Vayrach una bóta de vi blanc dolç, anomenat vi grec.

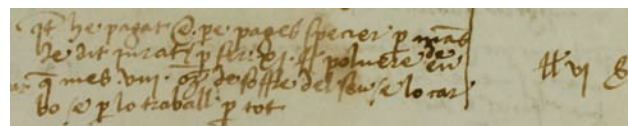
"Item he pagat per mans de dit Almar jurat per lo port de XV mitgeres sivade d.Ultramort al honorable Anthoni Bruguere jurat.... IIII sous"

Endemés van haver de comprar civada a Ultramort per a les cavalcades dels visitants i la palla.

"Item pagui en Pere Maria per mans de dit jurat per ajuda dels juglars onze sous dich com lo Senyor intra..... XI sous"

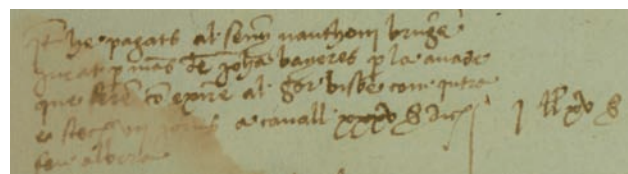
Els joglars van ser sempre uns elements importants durant les visites dels bisbes. Quan es feia un seguici per acompanyar cerimoniosament el senyor, del castell a l'església, tenia la música d'una cobla de joglars els quals així mateix amenitzaven els àpats al castell i les misses solemnes amb els seus cants i instruments.

"Item he pagat en Pere Pages specier per mans de dit jurat per fer XI lliures polvere de en qui mes VIII onzes de soffre del seu / e lo carbo / e per lo treball per tot..... VI sous"

Aquesta és una partida curiosa: compren sofre, sèu i carbó a un adroguer de la vila per fer pólvora. Anteriorment havien adquirit a Girona salpetre, dit també salnitre (nitrat de potassi) indispensable per elaborar l'explosiu.

No sabem si aquesta pólvora havia de servir per a alguna bombarda (primitiu canó) davant del perill d'un atac o per a uns usos més lúdics: focs d'artifici per festejar la vinguda del senyor feudal.

"Item he pagat al senyor n.Anthoni Bruguera jurat per mans de Johan Banyeres per la anade que feren com exiren al Senyor bisbe com intra e star VII jorns a cavall XXXV sous dich feu albara..... I lliure XV sous"

Hi ha sis partides de quantitats pagades a jurats i vilatans que van anar a trobar el bisbe a Bàscara, l'altra vila d'on era senyor feudal i hi tenia castell. Els bisbalencs que van servir d'escorta al jerarca des de Bàscara a la Bisbal van ser Antoni Bruguera, Salvi Romaguera, Gispert del Vilar, Pere Bruguera de la plaça, Antoni Canyà i Joan Almar, comissionats pel consell municipal ja que encara hi havia grups de pagesos de remença revoltats i els camins tenien un risc latent. A més calia escorta com a mostra de cortesia dels vassalls envers el seu senyor.

Van estar-hi set dies amb els cavalls, entre l'estada a Bàscara i l'anada i la tornada. Cadascun va cobrar una lliura i quinze sous. ■

Jordi Frigola i Arpa

EL MUSEU I L'ARXIU: UNA COL·LABORACIÓ NECESSÀRIA

IMATGES DE CERÀMICA

En l'article del segon número del DABA sobre els fons hemerogràfics de l'ACBE ja vàiem com algunes de les tasques quotidianes del museu i de l'arxiu generen un intercanvi d'informació en relació amb la gestió dels fons respectius. Ara, Terracotta Museu i l'arxiu es plantegen un nou projecte de col·laboració que vol anar més enllà i concretar-se en una exposició conjunta que portaria el títol de "Ceràmica en imatges".

Actualment el valor documental de la fotografia està plenament acceptat, ja que constitueix un document directe i inqüestionable de la realitat, que ens ofereix diferents nivells d'informació segons la lectura que se'n fa. La consulta dels fons fotogràfics de l'arxiu, per tal d'il·lustrar un article, ens va fer prendre consciència d'un nou i interessant nivell de lectura: la presència sovintejada d'objectes ceràmics en algunes d'aquestes instantànies. La possibilitat de contextualitzar aquestes peces en imatges amb la seva realitat física i poder-les documentar de manera més exhaustiva, va ser l'origen d'aquest projecte d'exposició. Així doncs, la idea seria mostrar els originals ceràmics al costat de les seves fotografies.

Una primera revisió dels fons fotogràfics de l'ACBE i Terracotta Museu va permetre perfilar i consolidar la idea i establir uns primers criteris d'actuació com la delimitació

Parada de ceràmica al mercat de la Bisbal, s.d. ACBE. Col·lecció ACBE. Autor desconegut.

2 i 3- Obres de canalització del clavegueram, 1917-1918. ACBE. Fons Emili Casas. Autor Emili Casas.

d'un marc geogràfic i temporal, que ens ajudessin a acotar la cerca. La selecció es va centrar doncs, en fotografies del Baix Empordà d'abans de 1936, d'entre els diferents fons personals, patrimonials, d'associacions... i col·leccions. Aquesta revisió, tan de positius com de negatius fotogràfics, ha permès fer una tasca paral·lela com seria la revisió de l'estat de conservació dels materials. Tasca que l'arxiu porta a terme anualment per prevenir possibles deterioraments.

Els fons consultats fins ara han permès preseleccionar al voltant d'unes 100 fotografies que compleixen els requisits abans esmentats. Imatges de temàtica diversa que d'alguna manera ja ens insinuen els possibles àmbits que vertebrarien una futura exposició. Trobem escenes de vida quotidiana i de treball però també d'actes festius i commemoratius a més de fotografies d'edificis amb elements ceràmics decoratius. Examinant les instantànies en conjunt, podem observar que

les peces hi són presents de diferents maneres. Així a les fig. 1 i 2 que ens mostren dues escenes de la vida quotidiana relacionades amb el món del treball, com són un dia de mercat a la Bisbal o les obres de canalització del claveram, apareixen peces que en aquell moment estaven sent usades. Aquí la intenció del fotògraf no era la de retratar els objectes ceràmics, sinó els actes dels quals formaven part, però ens permet fer-nos una idea molt clara de la quotidianitat amb què aleshores eren utilitzats uns objectes ara majoritàriament en desús (fig. 1 i 2).

Però també hi ha un grup d'imatges en les quals la peça hi apareix amb una clara intenció de ser mostrada (fig. 4 i 5). I també seria el cas de fotografies de conjunts arquitectònics en els quals hi ha elements ceràmics integrats, en què la intenció és indirecta (fig. 7 i 8).

"El nuevo mundo", Terrisseria Martí, s.d. Col·lecció Jordi Frigola. Autor desconegut.

Autoretrat d'Emili Casas, s.d. ACBE. Fons Emili Casas. Autor Emili Casas.

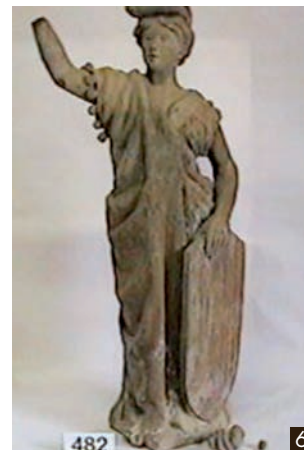

Figura femenina al·legòrica al moviment d'Unió Catalànista. Terracuita. 95 x 23 cm. Fons Terracotta Museu. Autor Emili Casas, primera dècada del s. XX. Núm. inventari 482.

Els resultats sorgits d'aquesta primera revisió dels fons de Terracotta i de l'ACBE són prou interessants per plantejar una possible recerca extensiva a la resta d'arxius de la comarca, i fins i tot a arxius privats, amb la intenció de fer efectiva l'exposició ideada, que d'aquesta manera esdevindria d'interès general dins l'àmbit comarcal. ■

Adela Piera
i Irene Borrego

Façana exterior de la primera sucursal de la Caixa de Pensions a la Bisbal obra de Rafel Masó, 1935. ACBE. Col·lecció ACBE. Autor Brangulí Fotògrafs.

Interior de la sucursal de la Caixa de Pensions a la Bisbal obra de Rafel Masó, 1935. ACBE. Col·lecció ACBE. Autor Brangulí Fotògrafs.

ESTUDI I RECOPILACIÓ DE LA MÚSICA VOCAL A LA BISBAL (Beca Pere Lloberas 2007)

Sóc la Maite Mer. Vaig néixer un novembre de fa 36 anys al carrer Ample de la Bisbal, a l'habitació núm. 7 de la desapareguda Clínica Aliança. Vaig passar la infància en aquesta ciutat: col·legi de les monges "taronges", piano i solfeig amb Anna Vallespí, Anna Maria Pardo i Mercè Casamajor, les classes de pintura amb el Sr. Farrerons, el bàsquet, l'esplai i les colònies de la parròquia, la catequesi i tots els sagraments fins a la confirmació, –encara me'n queden dos!–, les excursions a Santa Llúcia, la font de l'Arbre, del Remei i d'en Salamó... la marxa de l'Arboç, la coral de Nadal i la missa del gall, la coral parroquial de Mn. Josep Arges..., una espurna de Can Met i de Long John! les festes dels Quintos, la sala de màquines, el cinema Foment, el cinema Olímpia! I un llarg etc.

Vaig marxar d'aquesta terra quan tenia 19 anys!

L'estiu de 2007, mentre passava les vacances al Mas Saüc vaig sentir dins meu la necessitat de conèixer millor les meves arrels. En el record, sempre la imatge fascinant de les Gavarres, que des de la galeria de casa meua es pot gaudir en les diferents impressions del dia i de la nit.

La Bisbal ha estat i és terra de músics. Només cal mirar una mica enrere, en el passat, per tal de copsar la importància que ha tingut el fet musical a la nostra ciutat; i si observem el present, ens adonarem de la importància que té la música, en els diferents camps i estils que conviuen en l'actualitat. L'interès per la recerca del fet musical em ve donada per la meua professió i per la meua formació de musicòloga i de cantant lírica.

Vaig fer un projecte de recerca musical per sol·licitar la Beca Pere Lloberas durant aquells dies d'estiu. L'inici d'aquesta perícia fou haver de cantar els goigs del santuari del Colloll per a una cerimònia de casament; vaig anar a l'Arxiu Comarcal a mirar si els tenien i la sorpresa fou que també vaig trobar els de la Pietat, els de Vulpellac, els de Sant Pol... El meu cor batejava fort i vaig anar formulant-me idees que em bullien al cap durant la nit i el dia, fins a realitzar el projecte final. Cal dir que la música és la meua vida, la meua professió, la meua passió i el meu fil conductor. Sempre dic:

"El cant ha estat la meua guia en aquesta vida! El cant és la meua droga!". La respiració profunda, la concentració i les emocions que es desprenen amb aquesta disciplina han esdevingut l'eix vertebrador del meu caminar.

És evident que el fet musical en general és un camp molt ampli, i és per això que vaig acotar aquesta investigació a la música que tinc més al meu abast:

Interpretació de la Missa Pastoril de Joan Carreras i Dagas en el concert celebrat a la Bisbal el 23 de febrer de 1996. A primer terme l'autora de l'article, Maite Mer. ACBE. Col·lecció Jordi Frigola i Arpa. Autor desconegut.

Autor Joan Andreu Carrascoso. Imatge cedida per l'Àrea de Promoció de la Ciutat de l'Ajuntament de la Bisbal.

ARXIU COMARCAL DEL BAIX EMPORDÀ. RESUM DE L'ANY 2008

Activitats

Commemoració del centenari del nom Costa Brava. Organització de l'acte de projecció a la Bisbal del documental *Costa Brava. La mirada del viatger* i inauguració de l'exposició *La Costa Brava dels bisbalencs. Paraules i imatges*. La conferència inaugural fou a càrrec de Joan Cals. S'edità també un fullet amb el text i les imatges de l'exposició.

Col·laboració en l'organització de l'exposició *Mirades a la nostra ciutat: la Bisbal vista pels escolars*. Recopilació de material fotogràfic i recerca i distribució de textos.

Programació i organització d'un curs pràctic de llatí medieval. El curs previst per al mes de novembre s'ha fet el mes de gener del 2009.

Ingressos de nous fons i col·leccions

Fons de l'Ajuntament de Montras: 24,6 metres lineals que comprenen el fons històric i part de la documentació semi-activa del fons municipal.

Fons patrimonial del mas Barceló de Sant Cebrià de Lledó: organització i descripció de 49 pergamins i 4 documents en suport paper. La documentació, de la qual l'arxiu conserva còpia digital, fou retornada al seu propietari.

Noves incorporacions a fons i col·leccions existents

S'han incorporat noves unitats als fons personals Josep Maruny i Jacas i Emili Saló i Ramell i al fons de l'Escola Pública de la Bisbal. Però l'augment més significatiu ha estat la incorporació de més d'un miler de positius a la col·lecció

la música vocal, que no és poca. Deixo per a altres investigadors i per a altres companys de recerca, estudis sobre la música de cobla, la música instrumental i altres gèneres.

D'entrada, aquesta passió investigadora em va venir per la informació dels goigs i també per la notícia que a l'Arxiu Comarcal s'hi ha fet donació de diferents fons musicals, cedits per les famílies de músics locals. Aprofito aquest escrit per fer crida a tots els bisbalencs i bisbalenques per convidar-los a plantejar-se l'opció de guardar els tresors dels seus avantpassats en el fons local, per tal que els investigadors i a partir d'aquests i dels seus treballs, la resta de vilatans puguin compartir la història i les tradicions que han construït la nostra identitat com a poble.

En els llibres d'història local, ja es documenten obres i autors i també els costums musicals de la nostra vila. Moltes d'aquestes obres musicals són obres religioses: oratoris, misses, passions, etc. Vull fer esment que en els llibres d'història de l'art, guies turístiques o les actuals guies d'itineraris la música és la gran oblidada. Ens fixem en pedres de fa milers d'anys i en sabem moltes coses, les relacionem amb la cultura i la manera d'entendre la vida i la mort dels primitius pobladors de casa nostra; sabem el nom d'ocells i de plantes. I la música que encara s'entona en les festes i que forma part d'un patrimoni cultural que ha arribat als nostres dies gràcies al fet de no haver-se deixat de cantar o de tocar, no apareix quasi mai enlloc. La música és una art dinàmica que transcorre en el temps! I després?... Desapareix? Jo sempre he estat d'acord amb la postura que diu que la música només existeix quan sona. I bé, si deixem de mantenir vives les nostres tradicions musicals, potser desapareixeran per sempre més!

És per això que aquest projecte es basa en la recuperació i recopilació de la música vocal: des de cançons populars, marxes, lieder de poetes i compositors bisbalencs del s. XIX i XX, obres religioses, himnes... i els mateixos goigs. Sense oblidar la figura cabdal de la música bisbalenca: Joan Carreras i Dagas i el seu fons que és el fons musical més important de tot Catalunya, el qual es troba a la Biblioteca de Catalunya a Barcelona.

Aquesta recerca m'ha conduït a la pau dels llocs sagrats, al silenci de biblioteques i arxius –com el nostre Arxiu Comarcal–, i a la immensa gratitud de compartir estones amb persones que saben molt més que jo i que m'han ajudat a reunir les peces del trencaclosques de la nostra història. ■

Maite Mer

d'imatges Jordi Frigola i Arpa. Algunes de les imatges, però, formen part de l'arxiu fotogràfic de la revista bisbalenca *El Drac*.

Els documents de les administracions han augmentat amb dues trameses de l'Ajuntament de la Bisbal d'Empordà, una tramesa de l'Ajuntament de Corçà, dues trameses de les oficines liquidadores de la comarca i tres trameses de documentació judicial. Per donacions de particulars, als quals agraïm les seves aportacions, s'han incrementat les col·leccions de l'Arxiu i la biblioteca i hemeroteca auxiliar. També volem donar les gràcies a tots aquells que ens han deixat reproduir les seves imatges i els seus documents. ■

Acte de commemoració del centenari del nom Costa Brava. ACBE. Fons de l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà. Autor Eduard Punset.

01/2009

gener 2009

Edició: 1000 exemplars

Coordinació: Xavier Rocas i Teresa Solé

Arxiu Comarcal del Baix Empordà

Plaça del Castell, s/n

17100 La Bisbal d'Empordà

Telèfon/fax: (+34) 972 64 18 01

acbaixemporda.cultura@gencat.cat

Dipòsit legal: xxxxx